

Vergaderjaar 2019–2020

35 350 V

Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2019 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

**A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETS-
VOORSTEL**

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2019 wijzigingen aan te brengen in:

1. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Buitenlandse Zaken;

De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok

B. ARTIKELGEWIJZE TOELICHTING BIJ DE BEGROTINGARTIKELN

1. Leeswijzer begroting

De voorliggende Tweede suppletoire begroting bevat de voorgestelde wijzigingen ten opzichte van de Eerste suppletoire begroting 2019 van hoofdstuk V van de begroting van het Rijk.

In onderdeel 2 wordt een beknopte toelichting gegeven op de wijzigingen die zijn opgetreden binnen het totaal van de HGIS.

In onderdeel 3 worden de belangrijkste mutaties op de begroting van Buitenlandse Zaken toegelicht.

Onderdeel 4 bevat per beleidsartikel een tabel budgettaire gevolgen van beleid. Na deze tabellen wordt een toelichting op de mutaties gegeven. Hierbij worden per artikel de mutaties die groter of gelijk zijn aan de ondergrenzen in onderstaande staffel conform de Rijksbegrotingsvoorschriften toegelicht. De wijzigingen van de verplichtingen worden alleen toegelicht wanneer ze groter zijn dan 10% ten opzichte van de vorige stand op artikelniveau.

Tabel: Ondergrenzen conform Rijksbegrotingsvoorschriften

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	10
=> 1000	10	20

In onderdeel 5 staan de tabellen van de niet-beleidsmatige artikelen.

2. Wijzigingen in de omvang van de HGIS

In deze paragraaf wordt geschetst welke wijzigingen zijn opgetreden in de omvang van de HGIS sinds de Voorjaarsnota 2019. Zoals uit de hiernavolgende tabellen blijkt, nemen de uitgaven af met EUR 57,5 miljoen en nemen de ontvangsten toe met EUR 31,8 miljoen.

Wijzigingen in HGIS uitgaven vanaf Voorjaarsnota 2019 (bedragen x EUR 1 miljoen)

Uitgaven	Totaal	Wv. ODA
Stand uitgaven VJN 2019	6.287,8	4.675,6
Totaal mutaties	- 57,5	31,5
Stand uitgaven NJN 2019	6.230,3	4.707,1

De HGIS Standen zijn inclusief EU- en asieltoerekening

De afname van de uitgaven is het gevolg van meerdere mutaties. In de hiernavolgende tabel zijn deze nader uitgesplitst.

Oorzaken uitgavenmutatie HGIS vanaf Voorjaarsnota 2019 (bedragen x EUR 1 miljoen)¹

	Totaal	Wv. ODA
Bijstellingen BNI (ODA) en prijscomponent BBP (non-ODA)	35,6	31,5
Overboekingen van en naar de HGIS	1,4	

	Totaal	Wv. ODA
Desalderingen op ontvangsten	30,1	
Kasschuif	- 53,0	
Toevoeging middelenafpraak huisvesting	- 19,3	
Verwachte onderuitputting	- 52,3	
TOTAAL	- 57,5	31,5

¹ In de tabel komen afrondingsverschillen voor

Toelichting uitgaven:

- Op basis van de wijzigingen zoals deze zijn opgenomen in de Macro Economische Verkenning voor het Bruto Nationaal Inkomen (ODA) en de prijscomponent van het Bruto Binnenlands Product is de omvang van de HGIS bijgesteld. Hierdoor wordt het ODA-budget met EUR 31,5 miljoen verhoogd en wordt het non-ODA-budget met EUR 4,1 miljoen verhoogd.
- Er vindt een aantal overboekingen van en naar de HGIS plaats. Per saldo neemt het HGIS-budget hierdoor met EUR 1,4 miljoen toe. Het betreft een aantal overhevelingen tussen Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Buitenlandse Zaken en Defensie.
- Desalderingen op ontvangsten: Een deel van de meerontvangsten op de begrotingen van Buitenlandse Zaken en Defensie wordt ingezet om de uitgaven van het HGIS-kader te verhogen (desaldering). Het gaat om hogere ontvangsten uit de verkoop van vastgoed in het buitenland (EUR 21,3 miljoen). Deze worden ingezet om herinvesteringen te doen binnen het huisvestingsdomein. Daarnaast stijgen de programma-ontvangsten op de BZ-begroting per saldo met EUR 3,9 miljoen hoofdzakelijk vanwege de extra consulaire ontvangsten. Deze worden ingezet om de hiermee gepaard gaande kosten op te vangen. Ten slotte nemen de ontvangsten bij Defensie toe vanwege een hogere bijdrage vanuit de VN voor de missie in Mali (MINUSMA).
- Kasschuif: De middelen die bij de Voorjaarsnota zijn toegevoegd aan de aanvullende post ten behoeve van de renovatie van het Vredespaleis (EUR 50 miljoen) worden doorgeschoven naar 2022, omdat deze naar verwachting niet eerder tot besteding komen. Ook de resterende EUR 3 miljoen van de middelen van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen bestemd voor de renovatie worden doorgeschoven naar 2022. Hierdoor neemt het budget voor de HGIS in 2019 af.
- Toevoeging middelenafpraak huisvesting: Het huisvestingsbeleid van het Ministerie van Buitenlandse Zaken is gericht op het moderniseren, verduurzamen en rationaliseren van de vastgoedportefeuille. Om dit te bewerkstelligen is een middelenafpraak huisvesting gemaakt waarbij de opbrengst van de verkopen opnieuw kan worden ingezet in latere jaren. In dit kader wordt EUR 19,3 miljoen doorgeschoven naar volgend jaar. Het restant van de verkopen (EUR 2 miljoen) uit 2019 wordt dit jaar geherinvesteerd.
- Verwachte onderuitputting: Binnen de HGIS verwacht een aantal departementen lagere uitgaven dan geraamd. De belangrijkste mutaties zijn opgenomen in de begrotingen van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Justitie en Veiligheid en Buitenlandse Zaken.

Wijzigingen in HGIS ontvangsten vanaf Voorjaarsnota 2019 (bedragen x EUR 1 miljoen)

Ontvangsten	Totaal	Wv. ODA
Stand ontvangsten VJN 2019	172,1	34,18
Totaal mutaties	31,7	

Ontvangsten	Totaal	Wv. ODA
Stand ontvangsten NJN 2019	203,8	34,18

Toelichting ontvangsten:

De ontvangsten binnen de HGIS nemen met EUR 31,7 miljoen toe. Deze toename kent een aantal oorzaken.

- Op de begroting van Defensie worden extra ontvangsten verwacht van EUR 5 miljoen vanuit de VN voor vredesmissies waaraan Nederland een bijdrage levert. Deze middelen worden binnen het Budget Internationale Veiligheid (artikel 1) ingezet.
- Op de begroting van Buitenlandse Zaken worden per saldo de programma-ontvangsten verhoogd met EUR 6,9 miljoen als gevolg van een nabetaling van de KMAR voor visaleges 2013–2018 en een vergoeding van de IND voor consulaire dienstverlening.
- Op de begroting van Financiën nemen de geraamde ontvangsten voor de internationale financiële instellingen af met EUR 1,4 miljoen. Deze raming betreft een stelpost en op basis van de ontwikkeling in 2019 wordt deze nu bijgesteld.
- Ten slotte zijn er extra ontvangsten (EUR 21,9 miljoen) op de begroting van Buitenlandse Zaken vanwege de verkoop van onroerend goed in het buitenland. Hiervan wordt EUR 2 miljoen via een desaldering ingezet om extra huisvestingsuitgaven mee te financieren. Het restant wordt toegevoegd aan het huisvestingsbudget voor 2020, wat in het kader van de middelenafpraak huisvesting voor dit doel beschikbaar blijft.

Voor een verdere toelichting op de diverse uitgaven- en ontvangstenmutaties wordt verwezen naar de begrotingsartikelen op de respectievelijke suppletoire begrotingen.

3. Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangstenmutaties

Uitgaven

In dit wetsvoorstel is een aantal begrotingswijzigingen opgenomen dat leidt tot een verlaging van de geraamde uitgaven van Buitenlandse Zaken (V) met EUR 75,5 miljoen in 2019.

De meest in het oog lopende mutaties ten opzichte van de eerste suppletoire begroting worden hieronder toegelicht.

Artikel 2.4 Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband

De uitgaven worden met EUR 32,5 miljoen naar beneden bijgesteld. Dit is vooral het gevolg van een verlaging van de Nederlandse contributie aan de VN voor crisisbeheersingsoperaties als gevolg van een daling van de werkelijke uitgaven. Daarnaast is het aantal aanvragen voor middelen vanuit het Stabiliteitsfonds lager dan geraamd.

Artikel 3.1 Afdrachten aan de Europese Unie

De Commissie heeft in april 2019 de eerste aanvullende begroting gepresenteerd met daarin het surplus voor de Europese begroting over 2018. Het surplus valt in totaal uit op EUR 1,8 miljard, wat voor Nederland incidenteel een lagere BNI-afdracht van EUR 88 miljoen in 2019 tot gevolg heeft. In tegenstelling tot de verwachting bij de ontwerpbegroting voor 2020, is de aanvullende Europese begroting met daarin het surplus toch voldoende tijdig in 2019 aangenomen door het EP, zodat deze alsnog in de Nederlandse afdrachten van 2019 meeloopt. Met deze mutatie wordt het effect op de begroting voor 2019 verwerkt, bij de Voorjaarsnota van 2020

wordt het effect hiervan voor 2020 verwerkt. Hiernaast zijn de uitgaven voor invoerrechten in 2019 met EUR 33,6 miljoen naar beneden bijgesteld.

Ontvangsten

De ontvangsten zijn gedurende 2019 per saldo EUR 21,4 miljoen hoger uitgevallen. Naast een aantal kleine mutaties zijn de drie grootste mutaties:

Artikel 3.1 Afdrachten aan de Europese Unie

De ontvangsten voor invoerrechten zijn in 2019 met EUR 6,7 miljoen naar beneden bijgesteld.

Artikel 4.1 en 4.2 Consulaire dienstverlening

De vergoedingen voor consulaire dienstverlening over voorgaande jaren (EUR 5,7 miljoen) zijn door de IND en de KMAR in 2019 betaald.

Artikel 7 Apparaat

De ontvangsten nemen toe met EUR 21,2 miljoen vanwege de verkoop van onroerend goed in Khartoem en Londen.

De mutaties worden bij onderdeel 5 nader toegelicht.

4. Beleidsartikelen

Artikel 1

Beleidsartikel 1 Versterkte internationale rechtsorde Bedragen in EUR 1.000	Stand ontwerpbe- grotting	Stand 1e suppletioire begrotting	Mutaties 2e suppletioire begrotting (3)		Stand 2e suppletioire begrotting
	2019 (1)	2019 (2)	Mutaties Miljoe- nennota 2019	Overige mutaties 2e suppletioire begrotting 2019	2019 (4)=(2+3)
Verplichtingen	105.487	123.155	3.280	3.701	130.136
Uitgaven:					
Programma-uitgaven totaal waarvan juridisch verplicht	123.487	128.581 69%	1.700	- 1.048	129.233 100%
1.1 Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	56.035	61.609	- 11.700	160	50.069
<i>Subsidies</i>					
Internationaal recht	12.035	16.265	- 11.700	1.500	6.065
<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>					
Verenigde Naties	34.525	34.525	0	- 1.383	33.142
OESO	6.175	7.219	0	3	7.222
Internationaal Strafhof	3.300	3.600	0		3.600
Lidmaatschap VNVR	0	0	0	40	40
1.2 Bescherming en bevordering van mensenrechten	63.402	63.402	1.000	2.700	67.102
<i>Subsidies</i>					
Landenprogramma's mensenrechten	34.252	34.252	0	0	34.252
Opdrachten					
Landenprogramma's mensenrechten	1.500	1.500	0	0	1.500

Beleidsartikel 1 Versterkte internationale rechtsorde Bedragen in EUR 1.000	Stand ontwerpbe- grotting	Stand 1e suppletioire begrotting	Mutaties 2e suppletioire begrotting (3)		Stand 2e suppletioire begrotting
			Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2e suppletioire begrotting	
	2019	2019	2019	2019	2019
	(1)	(2)			(4)=(2+3)
<i>bijdragen (inter) nationale organisaties</i>					
Landenprogramma's mensenrechten	20.000	20.000	0	0	20.000
Centrale mensenrechtenprogramma's	7.650	7.650	1.000	2.000	10.650
Press Freedom Day 2020				700	700
1.3 Gastlandbeleid internationale organisaties	4.050	3.570	12.400	- 3.908	12.062
<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>					
Speciaal Tribunaal Libanon	1.900	1.919	0	40	1.959
Internationaal Strafhof	1.150	1.101	0	22	1.123
Nederland Gastland	900	450	2.000	30	2.480
Carnegiestichting			4.400		4.400
<i>Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken</i>					
Nederland Gastland	100	100	0	0	100
<i>Bijdragen aan agentschap</i>					
Vredespaleis			6.000	- 4.000	2.000

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget op dit artikel neemt per saldo met EUR 7 miljoen toe ten opzichte van de eerste suppletioire begroting. De stijging wordt veroorzaakt doordat er extra bijdrages worden gedaan aan het VN-secretariaat, analoog aan de uitgavenmutaties. Verder stijgt het budget als gevolg van het aangaan van verplichtingen die verband houden met het organiseren van de *World Press Freedom Day 2020* in Nederland en twee bijdragen aan het kantoor van de VN Hoge Commissaris voor Mensenrechten (OHCHR).

Uitgaven

Artikel 1.1

Per saldo is sprake van een verlaging van EUR 11,5 miljoen. Deze daling wordt grotendeels veroorzaakt doordat het budget voor de renovatie van het Vredespaleis en de jaarlijkse bijdrage aan de Carnegiestichting wordt overgeheveld naar het beleidsartikel 1.3 Gastlandbeleid internationale organisaties. Tevens daalt de bijdrage aan de Verenigde Naties. Hier staat tegenover dat er een bijdrage aan het trustfund van het VN-secretariaat voor het project *The Future We Want, The UN We Need* wordt gedaan en Nederland ook een bijdrage levert aan de uitbreiding van de database voor het opslaan en monitoren van de opvolging van meldingen van grensoverschrijdend gedrag binnen de VN.

Artikel 1.2

Het budget voor de bescherming en bevordering van mensenrechten stijgt met EUR 3,7 miljoen. Deze verhoging is het gevolg van de inzet van extra middelen voor het organiseren van de *World Press Freedom Day 2020* in Nederland en twee bijdragen aan het kantoor van de VN Hoge Commissaris voor Mensenrechten (OHCHR). Eén van de bijdragen betreft een aanvulling op een reeds bestaande overeenkomst inzake onderzoek

naar mensenrechtenschendingen via *accountability-mechanisms*, terwijl de andere een intensivering in het kader van het LHBTI-beleid betreft.

Artikel 1.3

Het budget voor gastlandbeleid internationale organisaties neemt per saldo toe met EUR 8,5 miljoen. Enerzijds ontstaat de mutatie doordat het budget voor de renovatie van het Vredespaleis en de jaarlijkse bijdrage aan de Carnegie stichting wordt overgeheveld vanuit het beleidsartikel 1.1 Goed functionerende internationale instellingen. Hier staat tegenover dat een deel van het budget voor het grootschalig onderhoud van het Vredespaleis wordt doorgeschoven naar volgende jaren via de eindejaarsmarge. Het betreft hier een reservering van middelen voor alternatieve huisvesting van het Internationaal Gerechtshof en het Permanent Hof van Arbitrage.

Artikel 2

Beleidsartikel 2 Veiligheid en stabiliteit Bedragen in EUR 1.000	Stand ontwerpbe- groting	Stand 1e supplettoire begroting	Mutaties 2e supplettoire begroting (3)		Stand 2e supplettoire begroting
	2019 (1)	2019 (2)	Mutaties Miljoe- nennota 2019	Overige mutaties 2e supplettoire begroting 2019	2019 (4)=(2+3)
Verplichtingen	275.449	263.194	1.675	- 8.225	256.644
Uitgaven					
Programma-uitgaven totaal waarvan juridisch verplicht	291.000	292.831 78%	- 2.860	- 28.120	261.851 100%
2.1 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	11.015	12.605	600	439	13.644
<i>Subsidies</i>					
Programma ondersteuning buitenlands beleid	1.000	1.450	0	0	1.450
Atlantische Commissie	500	500	0	- 25	475
<i>Opdrachten</i>					
Programma ondersteuning buitenlands beleid	500	500	0	0	500
<i>Bijdragen (inter) nationale organisaties</i>					
NAVO	7.200	7.200	0	420	7.620
Veiligheidsfonds	500	1.640	600	0	2.240
WEU	565	565	0	44	609
Programma ondersteuning buitenlands beleid	250	250	0	0	250
Overige	500	500	0	0	500
2.2 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	14.351	14.302	0	1.345	15.647
<i>Subsidies</i>					
Contra-terrorisme	4.000	4.000	0	1.500	5.500
Anti-terrorisme instituut	551	1.624	0	- 125	1.499
<i>Opdrachten</i>					
Contra-terrorisme	1.000	1.000	0	0	1.000
Cyber security	4.700	4.148	0	- 200	3.948
Global Forum on Cyber Expertise	400	330	0	170	500
Overige	500	0	0	0	0
<i>Bijdragen (inter) nationale organisaties</i>					
Contra-terrorisme	3.200	3.200	0	0	3.200

Beleidsartikel 2 Veiligheid en stabiliteit Bedragen in EUR 1.000		Stand ontwerpbe- groting	Stand 1e suppletioire begroting	Mutaties 2e suppletioire begroting (3)		Stand 2e suppletioire begroting
				Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2e suppletioire begroting	
		2019	2019	2019	2019	2019
		(1)	(2)			(4)=(2+3)
2.3	Wapenbeheersing	10.794	13.138	0	- 469	12.669
	<i>Bijdragen (inter) nationale organisaties</i>					
	IAEA	7.317	7.317	0	- 317	7.000
	OPCW en andere ontwapeningsorganisaties	1.557	3.901	0	68	3.969
	CTBTO	1.920	1.920	0	- 220	1.700
2.4	Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	226.827	224.671	- 4.535	- 27.911	192.225
	<i>Subsidies</i>					
	Landenprogramma's veiligheid voor mensen (stabiliteits- fonds)	31.000	31.000	0	- 5.161	25.839
	Nederland Helsinki Comité	28	28	0	0	28
	<i>Opdrachten</i>					
	Landenprogramma's veiligheid voor mensen (stabiliteits- fonds)	15.000	15.000	0	0	15.000
	<i>Bijdragen (inter) nationale organisaties</i>					
	Landenprogramma's veiligheid voor mensen (Stabiliteits- fonds)	44.722	44.722	0	- 5.161	39.561
	OVSE	7.195	6.000	0	0	6.000
	VN-contributie voor crisisbeheersingsoperaties	99.849	109.919	0	- 14.619	95.300
	Training buitenlandse diplomaten	2.500	2.500	0	- 250	2.250
	Inzet hoog-risico posten	20.000	4.743	0	0	4.743
	Regionale Stabiliteit			2.000	0	2.000
	Overige	6.533	10.759	- 6.535	- 2.720	1.504
2.5	Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	28.013	28.115	1.075	- 1.524	27.666
	<i>Subsidies</i>					
	Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP); «MATRA»	11.822	12.447	1.075	- 1.469	12.053
	<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>					
	Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP); «Shiraka»	16.191	15.668	0	- 55	15.613
	<i>Ontvangsten</i>					
		1.242	1.242	0	- 1.015	227
2.10	Doorberekening Defensie diversen	242	242	0	- 15	227
2.40	Restituties programma's	1.000	1.000	0	- 1.000	0

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget voor het artikel veiligheid en stabiliteit neem per saldo met EUR 6,5 miljoen af in vergelijking met de eerste suppletioire begroting. Deze daling wordt in grote mate veroorzaakt door een verlaging van de Nederlandse contributie aan de VN voor crisisbeheersingsoperaties als gevolg van lagere werkelijke uitgaven op het aantal missies vanuit de VN. Daarnaast worden de verplichtingen van het Stabiliteitsfonds verlaagd vanwege minder aanvragen.

Uitgaven

Artikel 2.1

De uitgaven binnen het subartikel goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid stijgen per saldo met EUR 1 miljoen. Deze stijging is grotendeels te wijten aan een Nederlandse bijdrage aan het *Peacekeeping Intelligence Framework* van het *United Nations Department of Peacekeeping Operations* (UNDPKO), dat beoogt *fact-based* besluitvorming binnen VN-missies effectiever te maken. Daarnaast stijgt de Nederlandse bijdrage aan het civiele budget van de NAVO conform de verdragsverplichtingen.

Artikel 2.2

Het budget voor de bestrijding van internationale criminaliteit en terrorisme neemt per saldo met EUR 1,3 miljoen toe. Deze stijging is voornamelijk het gevolg van een intensivering van de Nederlandse bijdrage aan de internationale bestrijding van terrorisme en de berechting van voormalig IS-strijders in derde landen. Tevens wordt er een eerste bijdrage gedaan aan het nieuwe, in Den Haag gevestigde, *Global Forum on Cyber Expertise*.

Artikel 2.4

De uitgaven voor de bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorden in internationaal verband worden met EUR 32,5 miljoen naar beneden bijgesteld. Dit is met name het gevolg van het feit dat de Nederlandse contributie aan de VN voor crisisbeheersingsoperaties lager uitvalt dan geraamd. De uitgaven voor het Stabiliteitsfonds worden verlaagd, omdat er minder een beroep op het fonds werd gedaan dan oorspronkelijk voorzien. Dit betrof ODA-middelen, die terugvloeien naar de BHOS-begroting. De ruimte die ontstond is benut voor activiteiten op het gebied van contra-terrorisme, mensenrechten en internationale rechtsorde.

Ontvangsten

Het naar beneden bijstellen van de ontvangsten houdt verband met lager dan geraamde restituties op (af)lopende programma's.

Artikel 3

Beleidsartikel 3 Europese samenwerking Bedragen in EUR 1.000	Stand ontwerpbe- groting	Stand 1e suppletioire begroting	Mutaties 2e suppletioire begroting (3)		Stand 2e suppletioire begroting
			Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2e suppletioire begroting	
	2019	2019	2019	2019	2019
	(1)	(2)			(4)=(2+3)
Verplichtingen	8.520.360	8.416.376	54.378	- 87.951	8.382.803
Uitgaven					
Programma-uitgaven totaal	8.745.255	8.641.271	54.378	- 98.676	8.596.973
waarvan juridisch verplicht		100%			100%

Beleidsartikel 3 Europese samenwerking Bedragen in EUR 1.000		Stand ontwerpbe- groting	Stand 1e suppletioire begroting	Mutaties 2e suppletioire begroting (3)		Stand 2e suppletioire begroting
				Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2e suppletioire begroting	
		2019	2019	2019	2019	2019
		(1)	(2)			(4)=(2+3)
3.1	Afdrachten aan de Europese Unie	8.496.427	8.391.187	54.378	- 87.991	8.357.574
	<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>					
	BNI-afdracht	4.647.575	4.542.335	87.991	- 87.991	4.542.335
	BTW-afdracht	556.114	556.114	0	0	556.114
	Invoerrechten	3.292.738	3.292.738	- 33.613	0	3.259.125
3.2	Europees ontwikkelingsfonds	234.281	234.281	0	- 9.553	224.728
	<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>					
	Europees Ontwikkelingsfonds	234.281	234.281	0	- 9.553	224.728
3.3	Een hechtere Europese waargemeenschap	9.720	9.720	0	483	10.203
	<i>Bijdragen (internationale organisaties</i>					
	Raad van Europa	9.720	9.720	0	483	10.203
3.4	Versterkte Nederlandse positie in de Unie	4.827	6.083	0	- 1.615	4.468
	<i>Opdrachten</i>					
	Programmatiese ondersteuning	500	1.081	0	- 1.060	21
	CECP	0	675	0	- 657	18
	<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>					
	Benelux bijdrage	3.979	3.979	0	70	4.049
	EIPA	348	348	0	32	380
	Ontvangsten	383.929	52.558	- 6.723	0	45.835
3.10	Diverse ontvangsten EU	383.679	52.308	- 6.723	0	45.585
	Invoerrechten	658.548	658.548	- 6.723	0	651.825
	Overige ontvangsten EU	- 274.869	- 606.240	0	0	- 606.240
3.30	Restitutie Raad van Europa	250	250	0	0	250

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget voor 2019 voor het artikel Europese samenwerking neemt af met EUR 34 miljoen. De mutaties op de verplichtingen houden verband met de mutaties zoals onder de uitgaven is toegelicht.

Uitgaven

Het Europees hof heeft op 31 oktober 2019 een uitspraak gedaan in de zaak van de Europese Commissie tegen het Koninkrijk der Nederlanden inzake de financiële aansprakelijkheid van Nederland voor fouten gemaakt door haar landen en gebieden overzee (LGO). Deze uitspraak wordt op dit moment nader onderzocht. Indien dit nog in 2019 leidt tot budgettaire consequenties zult u hierover via de veegbrief voor het Kerstreces worden geïnformeerd.

Artikel 3.1

De Commissie heeft in april 2019 de eerste aanvullende begroting gepresenteerd met daarin het surplus voor de Europese begroting over 2018. Het surplus valt in totaal uit op EUR 1,8 miljard, wat voor Nederland incidenteel een lagere BNI-afracht van EUR 88 miljoen in 2019 tot gevolg heeft. In tegenstelling tot de verwachting bij de ontwerpbegroting voor 2020, is de aanvullende Europese begroting met daarin het surplus toch voldoende tijdig in 2019 aangenomen door het EP, zodat deze alsnog in de Nederlandse afdrachten van 2019 meeloopt. Met deze mutatie wordt het effect op de begroting voor 2019 verwerkt, bij de Voorjaarsnota van 2020 wordt het effect hiervan voor 2020 verwerkt. Hiernaast zijn de uitgaven voor invoerrechten in 2019 met EUR 33,6 miljoen naar beneden bijgesteld.

Artikel 3.2

De Nederlandse afdrachten aan het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) voor 2019 zijn met EUR 9,5 miljoen neerwaarts bijgesteld. De jaarlijkse vaststelling van het plafond in oktober door de Europese Commissie heeft ertoe geleid dat de bijdrage vanwege een verminderde liquiditeitsbehoefte lager uitviel dan eerder begroot.

Artikel 3.4

Door de onvoorspelbaarheid van de ontwikkelingen rondom de Brexit worden de toegewezen programmamiddelen op dit subartikel via de eindejaarsmarge overgeheveld naar 2020.

Ontvangsten

Geen toelichting.

Artikel 4

Beleidsartikel 4 Consulaire dienstverlening en uitdragen Nederlandse waarden Bedragen in EUR 1 000	Stand ontwerpbe- groting	Stand 1e supplettoire begroting	Mutaties 2e supplettoire begroting (3)		Stand
	2019 (1)	2019 (2)	Mutaties Miljoe- nennota 2019	Overige mutaties 2e supplettoire begroting 2019	2e supple- toire begroting 2019 (4)=(2+3)
Verplichtingen	51.762	67.555	1.020	6.574	75.149
Uitgaven					
Programma-uitgaven totaal waarvan juridisch verplicht	50.306	69.198 80%	1.020	1.712	71.930 100%
4.1 Op basis van eigen verantwoordelijkheid consulaire dienstverlening bieden aan Nederlanders in het buitenland	13.945	17.312	0	627	17.939
<i>Subsidies</i>					
Gedetineerdenbegeleiding	1.900	1.900	0	0	1.900
<i>Opdrachten</i>					
Consulaire bijstand	259	409	0	- 100	309
Gedetineerdenbegeleiding	200	200	0	0	200
Reisdocumenten en verkiezingen	4.320	2.900	0	0	2.900
Consulaire opleidingen	400	400	0	- 300	100
Consulaire informatiesystemen	6.866	7.003	0	4.027	11.030

Beleidsartikel 4 Consulaire dienstverlening en uitdragen Nederlandse waarden Bedragen in EUR 1 000		Stand ontwerpbe- groting	Stand 1e supplettoire begroting	Mutaties 2e supplettoire begroting (3)		Stand
				Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2e supplettoire begroting	2e supple- toire begroting
		2019	2019	2019	2019	2019
		(1)	(2)			(4)=(2+3)
	Loket buitenland		3.500	0	- 2.000	1.500
	Bijdrage aan agentschappen Loket buitenland	0	1.000	0	- 1.000	0
4.2	Samen met (keten) partners het personenverkeer reguleren	9.049	20.791	- 172	480	21.099
	<i>Opdrachten</i>					
	Visumverlening	1.100	2.900	0	500	3.400
	Ambtsberichtenonderzoek	150	150	0	0	150
	Legalisatie en verificatie	80	80	0	- 20	60
	Consulaire informatiesystemen	6.856	14.586	0	0	14.586
	Informatie Ondersteunend Beslissen	0	1.875	0	0	1.875
	Bijdragen (inter)nationale organisaties					
	Asiel en migratie	863	1.200	- 172	0	1.028
4.3	Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	7.706	8.706	1 192	- 25	9.873
	<i>Subsidies</i>					
	Internationaal Cultuurbeleid	7.706	8.706	1 192	- 25	9.873
4.4	Uitdragen Nederlandse waarden en belangen	19.606	22.389	0	630	23.019
	<i>Subsidies</i>					
	Instituut Clingendael	800	800	0	44	844
	Programma ondersteuning buitenlands beleid	4.124	5.477	150	645	6.272
	<i>Opdrachten</i>					
	Onderzoeksprogramma's	1.620	1.620	0	972	2.592
	Bezoeken hoogwaardigheidsbekleders en uitgaven Corps Diplomatique en internationale Organisaties	3.000	3.000	0	0	3.000
	waarvan kosten Koninklijk Huis o.a. Staatsbezoeken	2.000	2.000	0	0	2.000
	Adviesraad Internationale vraagstukken	525	525	0	0	525
	landenprogramma's algemene voorlichting en kleine programma's	2.500	3.030	0	0	3.030
	Verkeersnotificaties	0	400	0	- 184	216
	Chinastrategie	0	250	0	- 150	100
	<i>Bijdragen (inter)nationale organisaties</i>					
	landenprogramma's algemene voorlichting en kleine programma's	6.517	6.517		- 361	6.156
	Europese bewustwording	520	770	- 150	- 336	284
	Ontvangsten	47.890	51.749	0	4.907	56.656
4.10	Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland	9.500	9.500	0	392	9.892
4.20	Consulaire dienstverlening aan vreemdelingen	37.500	41.375	0	5.315	46.690
4.40	Doorberekening Defensie diversen	890	874	0	- 800	74
4.41	Ontvangsten verkeersnotificaties	0	0	0	0	0

Verplichtingen

De verplichtingen voor artikel 4 nemen toe met EUR 7,6 miljoen, waarvan EUR 1,8 miljoen voor het jaarlijks af te sluiten contract met Clingendael en de overige verplichtingen zijn analoog aan de uitgaven zoals hieronder zijn toegelicht.

Uitgaven

Artikel 4.1

Het budget voor consulaire dienstverlening aan Nederlanders is met EUR 1,2 miljoen verhoogd om de noodzakelijke kosten voor digitalisering van de paspoortaanvragen en uitgifte te dekken. Deze uitgave stond gepland voor 2020, maar wordt versneld uitgevoerd. Daartegenover staat een verlaging van EUR 3 miljoen voor het Loket Buitenland, omdat de ontwikkeling van het digitale platform voor het Loket Buitenland door de rijksbrede samenwerking meer tijd vergt dan was voorzien.

Artikel 4.3

De uitgaven voor grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur stijgen per saldo met EUR 1,1 miljoen door onder andere een interdepartementale overheveling van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen voor designevents in Milaan, de bijdrage voor het digitaliseren van de Fagel bibliotheekcollectie in Dublin en bijdragen aan een diversiteit van cultuurprojecten wereldwijd.

Ontvangsten

De ontvangsten nemen per saldo toe met EUR 4,9 miljoen. Dit betreft de nabetaling van de KMAR voor visaleges 2013–2018, die door administratieve redenen nog niet had plaats gevonden, en de vergoeding van de IND voor consulaire dienstverlening met betrekking tot MIV's en DNA-onderzoek.

5. Niet-beleidsartikelen

Artikel 5

Niet-beleidsartikel 5 Geheim Bedragen in EUR 1.000	Stand ontwerp- begroting	Stand 1e supple- toire begroting	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting
	2019	2019	Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2e supple- toire begroting	2019
	(1)	(2)	2019	2019	(4)=(2+3)
Verplichtingen	0	0	0	0	0
Uitgaven	0	0	0	0	0
Ontvangsten	0	0	0	3.003	3.003
5.10 Geheim	0	0	0	3.003	3.003

Verplichtingen, uitgaven en ontvangsten

Geen toelichting.

Artikel 6

Niet-beleidsartikel 6 Nog onverdeeld Bedragen in EUR 1 000		Stand ontwerp- begroting	Stand 1e supple- toire begroting	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting
				Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2e supple- toire begroting	
		2019	2019	2019	2019	2019
		(1)	(2)			(4)=(2+3)
Verplichtingen		25.868	1.379	3.891	- 5.270	0
Uitgaven						
Uitgaven totaal		25.868	1.379	3.891	- 5.270	0
6.1	Nog onverdeeld (HGIS)	25.868	1.379	3.891	- 5.270	0

Verplichtingen en uitgaven

Als gevolg van de prijsontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product is het HGIS-budget afgelopen najaar gestegen met EUR 3,9 miljoen. Aan het eind van dit jaar valt dit bedrag vrij binnen de HGIS en wordt het via de eindejaarsmarge van de HGIS meegenomen naar 2020.

Artikel 7

Niet-beleidsartikel 7 Apparaat Bedragen in EUR 1.000		Stand ontwerp- begroting	Stand 1e supple- toire begroting	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting
				Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2e supple- toire begroting	
		2019	2019	2019	2019	2019
		(1)	(2)			(4)=(2+3)
Verplichtingen		763.776	818.895	- 2.748	- 2.550	813.597
Uitgaven		740.740	815.895	252	- 2.550	813.597
7.1.1	Personeel	510.711	531.972	279	- 34.012	498.239
	Eigen personeel	500.711	521.972	279	- 42.916	479.335
	Inhuur extern	10.000	10.000	0	75	10.075
	overige personeel	0	0	0	8.829	8.829
7.1.2	Materieel	230.029	283.923	- 27	27.058	310.954
	waarvan ICT	45.000	62.813	0	330	63.143
	waarvan bijdragen aan SSO's	63.891	65.000	- 27	- 1.931	63.042

Niet-beleidsartikel 7 Apparaat Bedragen in EUR 1.000		Stand ontwerp- begroting	Stand 1e supple- toire begroting	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)	Stand 2e suppletoire begroting	
				Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2e supple- toire begroting	
		2019	2019	2019	2019	
		(1)	(2)		(4)=(2+3)	
	waarvan overige materieel	121.138	156.110	0	28.659	184.769
7.2	Koersverschillen	pm	0	0	4.404	4.404
Ontvangsten		26.450	46.450	0	21.226	67.676
7.10	Diverse ontvangsten	26.450	46.450	0	21.226	67.676
7.11	Koersverschillen	pm	pm	0	0	0

Verplichtingen

Voor de verantwoording van de verplichtingen voor apparaatsuitgaven geldt de bepaling uit de Comptabiliteitswet 2016 waarbij het jaar waarin de kasbetaling is gedaan, kan worden aangemerkt als het begrotingsjaar waarin de met de kasbetaling samenhangende verplichting is aangegaan of is ontstaan (art. 2.14, lid 3), de zgn. k=v methode. In de praktijk betekent dit dat de totale aangegane verplichtingen binnen dit artikel, voor één specifiek jaar overeenkomen met de totale kasuitgaven voor dit jaar. In dat kader wordt het verplichtingenbudget daarom verlaagd met EUR 5,3 miljoen en komt hiermee overeen met het kasbudget.

Uitgaven

Op het apparaatsartikel vindt een aantal mutaties plaats, waarbij het budget per saldo afneemt met EUR 2,6 miljoen.

7.1.1 Personeel:

- Conform het Regeerakkoord is onder meer geïntensiveerd op het terrein van ontwikkelingssamenwerking (OS). Een deel van deze middelen is ingezet voor de versterking van beleids- en beheerscapaciteit binnen het ministerie. Alle apparaatsmiddelen zijn opgenomen in de BZ-begroting. Omdat in 2019 nog niet alle vacatures zijn ingevuld valt dit budget vrij en wordt het alternatief ingezet op het terrein van OS. Een bedrag van EUR 10,6 miljoen wordt derhalve overgeheveld naar de BHOS-begroting.
- Een bedrag van EUR 1 miljoen wordt doorgeschoven naar 2020. Vanwege de vertraging rondom de Brexit-besluitvorming wordt een deel van de fte kosten voor de taskforce volgend jaar verwacht. Daarnaast wordt een deel van de gereserveerde middelen aan het *Global Evaluation Initiative* (kosten voor evaluaties) pas in 2020 betaald.
- Vanuit Economische Zaken en Klimaat wordt een bedrag van EUR 2,2 miljoen overgeheveld ter verrekening van loonkosten voor personeel van dit ministerie dat werkzaam is op Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland.

- Binnen de apparaatsuitgaven vindt een aantal verschuivingen plaats. Een deel van de personeelsuitgaven wordt opgenomen onder materiële uitgaven. Het betreft kosten voor dienstreizen, representatie en honoraire consulaten. Bij het opstellen van de begroting zijn deze kosten onder de categorie personeel geboekt. In lijn met de begrotingsvoorschriften zijn deze uitgaven verschoven naar materieel. Ook is een deel van uitgaven geboekt onder overig personeel in plaats van eigen personeel. Deze wijziging volgt daarmee de begrotingsvoorschriften daar het algemene uitgaven voor personeel betreft.

7.1.2 Materieel:

- EUR 2 miljoen van de hoger dan geraamde inkomsten uit de verkoop van vastgoed in het buitenland wordt ingezet voor investeringen in huisvesting ter rationalisering van de vastgoedportefeuille (desaldering).

7.2 Koersverschillen:

- Buitenlandse Zaken werkt met een vooraf vastgestelde wisselkoers ten opzichte van buitenlandse valuta (de *corporate rate*). Deze koers wordt samen met de presentatie van de begroting vastgesteld. Omdat bij betalingen in buitenlandse valuta gedurende het jaar echter een verschil ontstaat als gevolg van de werkelijk geldende koers, ontstaat er een saldo. Deze kosten worden verantwoord op dit apparaatsartikel.

Ontvangsten

De ontvangsten nemen toe met EUR 21,2 miljoen vanwege de verkoop van onroerend goed in Khartoem en Londen. Een deel van dit bedrag (EUR 2 miljoen) wordt dit jaar opnieuw geïnvesteerd. Het restant wordt toegevoegd aan de reservering conform de middelenafspraken huisvesting. Deze wordt ingezet om de huisvestingsportefeuille te moderniseren en te rationaliseren.